

## ДОГОВОР ЗА ТЪРГОВСКА ПРОДАЖБА

### **Предмет на договора**

С договора за търговска продажба продавачът прехвърля на купувача собствеността върху стока. Търговска продажба е само тази сделка, която може да се определи като търговска по смисъла на Търговския закон, където е изрично посочено, че не е търговска продажбата, която има за предмет вещь за лично потребление и купувачът е физическо лице, дори продавачът да е търговец (чл. 318, ал. 2 ТЗ). Следователно търговската продажба е тази, която е свързана с търговския оборот на стоки и обслужва търговците при упражняване на тяхното занятие, а не продажбата на дребно в полза на физически лица, където се прилагат общите правила по Закона за задълженията и договорите. Съществуват различни разновидности на търговската продажба. Такива са напр. транзитната продажба, продажбата с допълнителна спецификация; продажбата с периодично изпълнение; продажбата с уговорка за изкупуване; продажба с предварително плащане на цената; продажбата на изплащане; продажбата чрез прехвърляне на ценна книга и продажбата чрез публичен търг с явно наддаване.

При транзитната продажба купувачът задължава продавача да предаде стоката на трето лице, което може да плати и цената.

При продажбата с допълнителна спецификация купувачът има право да уточни предмета на продажбата.

При продажбата с периодично изпълнение продавачът предава стоката на определени периоди от време, съгласувани с купувача.

При продажбата с уговорка за изкупуване продавачът си запазва правото да изкупи обратно продадената стока в определен период от време след сключване на сделката.

При продажба с предварително плащане на цената купувачът плаща преди да е получил стоката. Обратното-при продажбата на изплащане купувачът получава стоката, преди я да я е платил изцяло като се задължава да плати уговорената цена на продавача в определен срок.

Продажбата чрез прехвърляне на ценна книга е сделката, при която стоката не се предава при сключване на договора, а вместо това на купувача се прехвърля ценна книга, позволяваща му получаването на стоката. Най-често това е продажбата на стока, вложена в публичен склад, когато на собственика е издаден складов запис, който е ценна книга на заповед и съдържа стоков запис /рецепис/ и заложен запис /вариант/. Предаването на стоката става срещу представянето на складовия запис. Когато стоката е заложена в полза на трето лице посредством заложения запис, предаването ѝ става при представянето ѝ на стоковия и на заложения запис.

При продажбата чрез публичен търг с явно наддаване стоката се прехвърля на участника в търга, предложил най-висока цена. Този вид продажба е чисто търговска. Тя трябва да се различава от приватизационната продажба и продажбата на държавно или общинско имущество чрез публичен търг с явно наддаване, които не са търговски сделки и се подчиняват на строг нормативен регламент. Този вид продажби на публично имущество са административни, а не търговски договори.

### **Правно основание**

Общите изисквания към търговската продажба са уредени в чл. 318-328 от Търговския закон. Особени правила за някои видове продажби са уредени в чл. 329-341.

В чл. 329-330 е уредена транзитната продажба, в чл. 331-продажбата с допълнителна спецификация, в чл. 332 - продажбата с периодично изпълнение, в чл. 333 - продажбата с уговорка за изкупуване, в чл. 334 - продажбата с предварително плащане на цената, в чл.

335-продажбата на изплащане, в чл. 336-продажбата чрез прехвърляне на ценна книга и в чл. 337-339- продажбата чрез публичен търг с явно наддаване.

Към търговската продажба се прилагат правилата на договора за продажба, уредени в Закона за задълженията и договорите, доколкото липсва специална регламентация в Търговския закон, както и специални разпоредби, които се съдържат и специални нормативни актове.

### **Страни**

Страни по договора са продавачът и купувачът. Законът изисква те да са пълнолетни и дееспособни лица. Поне продавачът трябва да е търговец, а купувачът - да не придобива вещь за лично ползване. В обичайната хипотеза и двете страни по договора са търговци, като всеки от тях участва в сделката, упражнявайки своето занятие.

### **Форма**

Договорът за търговска продажба е неформален. Достатъчно е страните да са постигнали устно споразумение относно същественото му съдържание, за да е налице сделка. Но за доказването на договори на стойност над 5 000 лв. се изисква писмена форма. За някои видове търговски продажби законът е предвидил спазването на писмената форма като форма за тяхната действителност, тоест устното сключване на договора го прави недействителен и не създава права и задължения за страните. Задължително в писмена форма трябва да се сключат продажбата с уговорка за изкупуване; продажбата с предварително плащане на цената; продажбата на изплащане.

### **Срокове**

Договорът за търговска продажба не е срочна сделка. Но страните могат да уговорят срокове за изпълнение на отделни задължения или срокове за упражняване на отделни права по договора. Например, при продажбата с допълнителна спецификация се уговаря срок, в който купувачът следва да уточни обекта на сделката; при продажбата с периодично изпълнение - сроковете за изпълнение; при продажбата с уговорка за изкупуване - срокът, в който продавачът може да упражни правото си на изкупуване; при продажбата на изплащане - крайният срок за плащането на цената; при продажбата чрез прехвърляне на ценна книга - срокът за прехвърляне на ценната книга и при продажбата чрез публичен търг с явно наддаване –срокът за плащане или за предаване на стоката.

### **Права и задължения на страните**

Продавачът е длъжен да прехвърли собствеността на стоката и да я предаде на купувача на уговореното място, в уговорения срок и в уговореното състояние. Когато е уговорено стоката да се приеме в склада на продавача, страните определят в какви срокове и по какъв начин продавачът ще уведоми купувача, че тя е готова за предаване. Ако това не е определено, уведомяването се прави поне три дни преди деня на предаването, а ако страните са в различни населени места - поне пет дни преди този ден-чл. 320 ТЗ. По искане на купувача продавачът е длъжен да издаде фактура, а по съгласие на страните - и други документи - чл. 321 ТЗ. Продавачът е длъжен да осигури сервиз на стоката - чл. 322 ТЗ. Продавачът има право да получи уговорената цена, а когато стоката не е вдигната от купувача в уговорения срок - да я остави за пазене или да я продаде по пазарни цени или на публичен търг с явно наддаване за сметка на купувача, като го уведоми предварително за датата и мястото, а когато стоката е бързо разваляща се - да я продаде без предизвестие (чл. 328 ТЗ).

Купувачът има право да прегледа стоката при получаването (чл. 324 ТЗ), да получи документите за стоката и фактура (чл. 321 ТЗ), да откаже да приеме изпратена от друго

място стока, неотговаряща на договореното с продавача и да иска указания относно връщането ѝ, а при неполучаване на такива в подходящ срок - да предаде стоката за пазене или да я продаде за сметка на продавача, ако стоката е бързо разваляща се или пазенето е свързано със значителни разноски или създава значителни неудобства на купувача - чл. 325 ТЗ.

Ако продажбата бъде развалена и в подходящ срок след развалянето по вина на продавача купувачът е купил заместваща стока, той има право да получи разликата между цената по продажбата и цената по заместващата сделка, както и обезщетение (чл. 323 ТЗ). Същото право има и продавачът, когато е развалил договора по вина на купувача и е препродал стоката.

### **Особени случаи**

**1. При транзитна продажба** страните могат да уговорят продавачът да предаде стоката на посочено от купувача трето лице. В този случай продавачът е длъжен да съобщи на купувача за изпращането на стоката на третото лице, като му изпрати и препис от документите, придружаващи стоката. Цената може да бъде платена и от третото лице (чл. 329 ТЗ). Ако стоката трябва да се изпрати на място, различно от мястото на предаването, разноските по изпращането и превозването са за сметка на купувача. (чл. 330, ал. 1 ТЗ). Законодателят е въвел оборимата презумпция, че до доказване на противното се предполага, че продавачът е поел разноските по натоварването и превозването, ако предаването е уговорено франко определено място, различно от мястото на предаването. (чл. 330, ал. 2 ТЗ). Разноските по изпращането и превоза, както и разпределянето на други разноски във връзка с изпълнението на договора, могат да бъдат определяни чрез позоваване на общи условия, изготвени от международни и други институции. (чл. 330, ал. 3).

**2. При продажба с допълнителна спецификация** страните могат да уговорят срок, в който купувачът да уточни предмета на продажбата. При забава на купувача продавачът може да извърши спецификацията или да развали договора (чл. 331 ТЗ). Когато спецификацията се извършва от продавача, той трябва да направи това, полагайки необходимата грижа, като се съобрази с интереса на купувача, а избраната стока трябва да бъде с поне средно качество.

**3. При продажба с периодично изпълнение**, ако страните са уговорили, че продавачът може да изпълнява предсрочно, даденото в повече през предходния период се приспада от дължимото (чл. 332 ТЗ). Може да се забрани изпълнение преди срока и да се уговорят обезщетения за забавено или неточно изпълнение. Допустимо е да се уговорят и основания за предсрочна изискуемост на доставките.

**4. При продажба с уговорка за изкупуване**, договорът или само уговорката за изкупуване трябва да бъде в писмена форма. Страните задължително трябва да определят срока, в който правото на изкупуване може да бъде упражнено. След изтичането на срока правото на изкупуване се погасява. (чл. 333 ТЗ). Продавачът може да забрани на купувача да се разпорежда със стоката за времето, през което може да упражни правото си на изкупуване, както и да забрани в този период стоката да се преработва или да се променя. Може да се уговори обезщетение за неизпълнение на задължението на купувача да не прехвърля, преработва или променя стоката. Задължително страните уговарят цената, по която ще се извърши изкупуването и сумите, които продавачът ще дължи на купувача за съхраняването на стоката.

**5. Уговорката за предварително плащане на цената** трябва да бъде в писмена форма. Ако продавачът не предаде стоката, той дължи лихва от получаването на цената. В този случай платената цена се смята за задатък (334 ТЗ). Лихва се дължи както в случай на пълно неизпълнение, така и при частично неизпълнение на договора - включително за

неизпълнената част. При пълното изпълнение или при значително изпълнение купувачът има право да се откаже от договора и да иска връщане на двойния размер на платеното. За обезпечаване на вземането си за предаване на стоката или за връщане на цената, купувачът може да иска да му бъде учреден залог върху стоката, включително и залог върху бъдеща вещ, когато стоката не съществува при сключване на договора.

**6. Продажбата на изплащане** е действителна, ако е извършена в писмена форма (чл. 335, ал.1 ТЗ). В договора се определя срокът и вноските, които купувачът трябва да плаща. Добре е да бъде уговорена и лихва върху неплатената цена. Продавачът може да обезпечи вземането си за неплатените вноски със залог върху стоката. Неплащането на вноски, които не надвишават една пета част от цената на стоката, не е основание за разваляне на договора (чл. 335, ал. 2). В останалите случаи продавачът може да развали договора по реда на чл. 87 ЗЗД. Ако продажбата бъде развалена поради изпълнение от купувача, продавачът може да иска и обезщетение (чл. 335, ал. 3). Ако това обезщетение не е уговорено в договора, то се определя по общите правила.

**7. При продажба на стока чрез прехвърляне на ценна книга** продавачът се освобождава от задължението да предаде стоката, като прехвърли на купувача ценната книга. Купувачът е длъжен да плати цената в момента и на мястото, където се предават документите, освен ако е уговорено друго (чл. 336 ТЗ). Страните могат да уговорят момента, в който собствеността върху стоката преминава върху купувача. Обикновено това става с предаването на стоката. Но страните могат да уговорят различни срокове, условия и изисквания за предаването. То може да стане след прехвърляне на собствеността, но е възможно да се извърши и в по-ранен момент. Същото се отнася и за плащането на цената на стоката. При липса на сключен договор за влог в публичен склад между продавача и влогоприемателя, страните могат да уговорят и залог в полза на продавача (при разсрочено плащане) или на купувача (при предплащане). Продавачът има право на задържане, ако купувачът не му плати пълния размер на цената при предаването.

**8. Продажбата на стока на публичен търг с явно наддаване** се извършва чрез огласяване на условията на търга чрез обявяване поне в един всекидневник (чл. 337). Всъщност огласява се видът, количеството, качеството на продавана стока, датата и мястото на провеждане на търга, правилата за участие и за наддаване, изискванията към купувачите, евентуално размерът на гаранцията за участие и др. Участникът в търга е обвързан от своето предложение според условията на търга (чл. 338). Лицето, което ръководи наддаването, възлага стоката на предложилия най-високата цена. Продажбата се смята сключена с възлагане на стоката.(чл. 339). Купувачът е длъжен да плати цената веднага, ако друго не е предвидено в условията на търга. Продавачът може да се откаже от договора, ако купувачът не изпълни това задължение (чл. 340). Продажбата на търг, сключена в резултат на действия, които противоречат на закона или на добрите нрави, може да бъде обявена за недействителна по искане на всеки заинтересуван в десетдневен срок от възлагането. При иск за плащане на цената купувачът може да поиска унищожението на продажбата чрез възражение (чл. 341).

Процедурата по провеждане на търга и неспазването на предварително оповестените условия от продавача не могат да се обжалват самостоятелно, нито да бъдат атакувани пред съда. Но в случай на проявена недобросъвестност от продавача при воденето на търга, купувачът има право да търси обезщетение за претърпените загуби (чл. 12 ЗЗД).

**Георги Хорозов, адвокат**

#### **ПРИЛОЖНИ ДОКУМЕНТИ:**

- Примерен договор за продажба на стока

## ДОГОВОР ЗА ПРОДАЖБА НА СТОКА

Днес, ..... в гр. .... между:

.....,  
ЕИК....., със седалище и адрес на управление  
....., представлявано  
от .....  
със седалище в София и адрес на управление  
.....,  
наричан **ПРОДАВАЧ**  
и

.....,  
ЕИК....., със седалище и адрес на управление  
.....,  
представлявано от .....  
със седалище в София и адрес на управление .....  
наричан **КУПУВАЧ**

се сключи настоящият договор за следното:

### **I. ПРЕДМЕТ**

1. Продавачът продава, а купувачът купува .....  
/наричана по-долу стоката/ срещу уговорената цена при условията и съобразно уговорките в този договор.
2. Стоката е с произход ..... /когато е нужно/ .....  
качество /когато е нужно/....., със срок на годност ...../когато е нужно/.
3. Стоката се предава в ...../място/ като разноските по предаването са за .....
4. Стоката се предава окомплектована с ..... /когато е нужно/.
5. Продавачът предава стоката на купувача при подписването на този договор, като подписът на купувача е доказателство, че същият е получил стоката /или/ Продавачът ще предаде стоката на дата..... с място на предаване ..... За предаването страните съставят протокол.
6. Гаранционният срок на стоката е ..... месеца, считано от датата на подписване на договора /или/ от датата на предаване на стоката/.

### **II. ДЕКЛАРАЦИИ И ГАРАНЦИИ НА СТРАНИТЕ**

1. Продавачът декларира и гарантира, че:  
Е собственик на стоката;  
Стоката не е заложена или запорирана;  
Стоката отговаря на всички изисквания за качество за съответния вид.

### **III. ЦЕНА. НАЧИН НА ПЛАЩАНЕ. ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА СОБСТВЕНОСТТА НА СТОКАТА**

1. За придобиване на собствеността върху стоката продавачът заплаща на купувача цена в размер на ..... / с/без ДДС/.

2. Цената се заплаща при подписване на договора /или/ до ..... дни от подписване на договора; /или / при предаване на стоката/;
3. Цената се заплаща в брой /или/ по банкова сметка .....

#### **IV. ГАРАНЦИИ ЗА ПЛАЩАНЕ НА ЦЕНАТА /при разсрочено плащане на цената/**

1. За плащане на продажната цена купувачът предлага на продавача една или няколко от изброените по-долу гаранции:  
Поръчителство;  
Залог на стоката ;  
Банкова гаранция .....
2. Гаранциите се предоставят на продавача при подписването на този договор /или/ преди предаване стоката /или/ след прегледа на стоката/.

#### **V. ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА СТРАНИТЕ**

##### **A/ НА ПРОДАВАЧА**

###### **1. Продавачът има право:**

Да получи уговорената продажна цена;  
Да иска предсрочно плащане или допълнително обезпечение, ако купувачът стане неплатежоспособен /при разсрочено плащане/;  
Да предаде стоката за пазене или да я продаде по пазарни цени или на публичен търг, ако купувачът откаже да получи стоката без основателна причина.

###### **2. Продавачът е длъжен:**

Да предаде на купувача или на посочено от него лице стоката в състояние, отговарящо на описаното в раздел I и да го уведоми за пристигането на стоката до 5 дни от датата на доставката като покани купувача да вдигне стоката от уговореното място на предаване;  
Да инструктира купувача относно начина на служене със стоката;  
Да осигури гаранционен и следгаранционен сервиз на стоката;  
Да отстранява за своя сметка всички недостатъци на стоката в рамките на гаранционния срок, които не са причинени виновно от продавача;  
Да прехвърли на купувача гаранционните си права срещу производителя на стоката при поискване.

##### **Б/ НА КУПУВАЧА**

###### **1. Купувачът има право:**

Да прегледа стоката и да получи всички документи за произхода, качеството, включително сертификати, гаранции и др.

###### **2. Купувачът е длъжен:**

Да плати цената на стоката по начина и в сроковете, уговорени в договора;  
Да вдигне стоката от мястото на предаването ѝ;  
Да предостави уговорената гаранция за плащане на цената /при разсрочено плащане/;  
Да уведомява продавача за всички недостатъци на стоката до .... дни от тяхното проявяване.

#### **VI. СПОРОВЕ И НАЧИНИ ЗА РАЗРЕШАВАНЕТО ИМ**

1. Споровете във връзка със сключването, изменението, прекратяването, подновяването, изпълнението и тълкуването на договора се разрешават чрез преговори с цел постигане на споразумение, а при непостигането му се отнасят за разрешаване пред .....

#### **VII. ДРУГИ УГОВОРКИ**

1. ....  
..... /уговорки относно предаването,  
плащането, вдигането на стоката, пакетирането, окомплектовката, произхода на  
стоката и др./

2. По неуредените въпроси се прилагат разпоредбите на действащото българско  
право.

Договорът се състави в два еднообразни екземпляра – по един за продавача и за купувача и  
се подписа от страните, както следва:

**ПРОДАВАЧ:**

**КУПУВАЧ:**